

Висновки. Проведені наукові дослідження дали можливість обґрунтувати пропозиції щодо підвищення ролі державних органів у розв'язанні соціально-економічних проблем: забезпечення інвестиціями галузей із прискореним оборотом капіталу; удосконалити механізм державної підтримки сільського господарства, легкої і харчової промисловості, які є основними наповнювачами внутрішнього ринку країни.

Зазначені галузі слід віднести до пріоритетних галузей економіки; посилити контроль НБУ за діяльністю тих комерційних банків, які штучно завищують вартість кредиту і не враховують облікову ставку регулятора; зберегти діючий механізм надання пільг підприємствам АПК; відновити мотиваційну функцію заробітної плати, яка є основою для підвищення продуктивності праці та зростання ВВП.

Список використаних джерел

1. *Власюк О.С.* Економічна безпека України в умовах ринкових трансформацій та антикризового регулювання / О.С. Власюк. – К. : ДННУ «Акад. фін. управління», 2011. – 474 с.
2. *Гривневська О.В.* Фінансова безпека сільського господарства регіонів України / О.В. Гривневська / Фінанси України. – 2011. – № 7. – С. 93-101.
3. *Лисяк Л.В.* Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України : [моногр.] / Л.В. Лисяк. – К. : ДННУ АФУ, 2009. – 600 с.
4. Статистичний щорічник України. – К., 2012. – С. 543.
5. *Могилова М.М.* Матеріально-технічне забезпечення аграрної галузі / М.М. Могилова, Я.К. Білоусько, Г.М. Підлісецький // Економіка АПК. – 2013. – № 2. – С. 62-63.
6. Статистичний щорічник України. – К., 2011. – С. 106.
7. Уряд. кур'єр. – 2013. – 21 берез.
8. *Насибов Н.* Научно-технический потенциал Китая: итоги и перспективы развития / Н. Насибов // Мировая экономика и международные отношения. – 2012. – № 10. – С. 83, 79.
9. Статистичний щорічник України 2011. – К.: Тов «Август-Трейд», 2012. – С. 320-321.
10. Урядовий кур'єр. – 2013. – 20 квіт.
11. *Котельников Р.* Сколько стоит человеческий капитал России? / Р. Котельников // Вопросы экономики. – 2013. – № 2. – С. 44.
12. *Пасхавер Б.Й.* Аграрний сегмент національного багатства / Б.Й. Пасхавер // Економіка України. – 2013. – № 2. – С. 57.
13. Україна у цифрах. – 2011. – С. 93.
14. Статистичний щорічник України. – К., 2011. – С. 59.
15. *Рибак С.* У першу чергу фінансуються захищені статті бюджету / С. Рибак // Уряд. кур'єр. – 2013. – 12 квіт.

Стаття надійшла до редакції 14.05.2013 р.

*

УДК 631.155 (477)

*С.І. КУЗЬМЕНКО, начальник відділу
Державна казначейська служба України*

Методи казначейського обслуговування та їх застосування для фінансування аграрних підприємств

Постановка проблеми. Відповідно до законодавства усі операції, пов'язані із забезпеченням як дохідної, так і витратної частини

державного й місцевих бюджетів, відображаються на рахунках, відкритих в органах Державної казначейської служби України. Так, згідно із наказом Міністерства фінансів України „Про затвердження Порядку відкриття та закриття рахунків у національній

© С.І. Кузьменко, 2013

валюти в органах Державної казначейської служби України” від 22.06.2012 № 758 бюджетні рахунки відкриваються для забезпечення казначейського обслуговування коштів державного і місцевого бюджетів [1].

При цьому дохідна частина бюджету формується за рахунок платежів юридичних та фізичних осіб, які є платниками податків, зборів й інших обов’язкових платежів до державного та місцевих бюджетів.

Окрім дохідної, органи Державної казначейської служби України обслуговують також і витратну частину державного й місцевих бюджетів. У цьому процесі беруть участь головні розпорядники, розпорядники нижчого рівня та одержувачі бюджетних коштів. Відповідно до ст. 22 частини 1 Бюджетного кодексу України головними розпорядниками бюджетних коштів можуть бути виключно [2]:

1) за бюджетними призначеннями, визначеними Законом України про Державний бюджет України, – установи, уповноважені забезпечувати діяльність Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України в особі їхніх керівників; міністерства, Конституційний Суд України, Верховний Суд України, вищі спеціалізовані суди та інші органи, безпосередньо визначені Конституцією України, в особі їхніх керівників, а також Національна академія наук України, Національна академія аграрних наук України, Національна академія медичних наук України, Національна академія педагогічних наук України, Національна академія правових наук України, Національна академія мистецтв України, інші установи, уповноважені законом або Кабінетом Міністрів України на реалізацію державної політики у відповідній сфері, в особі їхніх керівників;

2) за бюджетними призначеннями, визначеними рішенням про бюджет Автономної Республіки Крим, – уповноважені юридичні особи (бюджетні установи), що забезпечують діяльність Верховної Ради Автономної Республіки Крим та Ради міністрів Автономної Республіки Крим, а також міністерства й інші органи влади Автономної Республіки Крим в особі їхніх керівників;

3) за бюджетними призначеннями, визначеними іншими рішеннями про місцеві бю-

джети, – місцеві державні адміністрації, виконавчі органи та апарати місцевих рад (секретаріат Київської міської ради), структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій, виконавчих органів місцевих рад в особі їхніх керівників. Якщо згідно із законом місцевою радою не створено виконавчий орган, функції головного розпорядника коштів відповідного місцевого бюджету виконує голова такої місцевої ради.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України „Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ” від 28 лютого 2002 року № 228 розпорядник бюджетних коштів нижчого рівня – це розпорядник, який у своїй діяльності підпорядкований відповідному головному розпоряднику та (або) діяльність якого координується через нього, а одержувач бюджетних коштів – це суб’єкт господарювання, громадська чи інша організація, яка не має статусу бюджетної установи, уповноважена розпорядником бюджетних коштів на здійснення заходів, передбачених бюджетною програмою, й одержує для їх здійснення кошти бюджету [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання вивчення методів казначейського обслуговування та їх застосування у сільськогосподарському виробництві ґрунтовно досліджувалися такими провідними вченими, як Г.І. Андреєва [8], М.М. Артус [6], Н.М. Громова [9], Т.А. Демченко [7], Р.Т. Джога [4], В.С. Загорський [12], Г.Г. Кірейцев [10], А.Г. Охламов [13], П.Т. Саблук [16], В.М. Федосов [11], І.Ф. Щербина [14], С.І. Юрій [5], а також іноземними вченими [17–21]. Попри значну увагу до даної проблеми не вирішеним залишається ряд питань, пов’язаних із пошуком систематизації методів та їх значенням для здійснення бюджетного фінансування аграрних підприємств і організацій у сучасних умовах.

Мета статті – вивчення різноманітних підходів до методичного забезпечення казначейського обслуговування державних та недержавних сільськогосподарських підприємств, установ і організацій, яким надається державна підтримка.

Виклад основних результатів дослідження. Як доводять Р.Т. Джога, С.В. Свірко та Л.М. Сінельник, розпорядники бюджетних коштів нижчого рівня поділяються на розпорядників коштів II ступеня і III ступеня. Розпорядники коштів II ступеня – це бюджетні установи в особі їхніх керівників, які вповноважені на одержання асигнувань, прийняття зобов'язань та здійснення виплат із бюджету на виконання функцій самої установи, яку вони очолюють, і на розподіл коштів для переказу розпорядникам III ступеня.

Розпорядники коштів III ступеня – бюджетні установи в особі їхніх керівників, які вповноважені на одержання асигнувань, прийняття зобов'язань та здійснення виплат із бюджету на виконання функцій самої установи [4].

Одержувачем бюджетних коштів, як стверджують С.І. Юрій, В.І. Стоян і О.С. Даневич, є також підприємства й госпрозрахункові організації, громадські та інші організації, що не мають статусу бюджетної установи, які одержують кошти з бюджету як фінансову підтримку, або уповноважені органами державної влади на виконання загальнодержавних програм, надання послуг безпосередньо через розпорядників [5].

При цьому бюджетне фінансування надається одержувачам через головного або розпорядника нижчого рівня відповідно до затверджених законодавством бюджетних призначень (державні, регіональні та обласні програми розвитку чи підтримки, компенсації витрат із придбання основних засобів, часткова сплата банківського відсотка тощо).

Відповідно до ст. 13 Бюджетного кодексу України бюджет будь-яких державних підприємств чи установ складається із загального та спеціального фонду.

При цьому складовими частинами загального фонду бюджету є:

1) всі доходи бюджету, крім тих, що призначені для зарахування до спеціального фонду бюджету;

2) всі видатки бюджету, що здійснюються за рахунок надходжень загального фонду бюджету;

3) кредитування бюджету (повернення кредитів до бюджету без визначення цільового спрямування й надання кредитів із бюджету, що здійснюється за рахунок надходжень загального фонду бюджету);

4) фінансування загального фонду бюджету.

Складовими частинами спеціального фонду бюджету є:

1) доходи бюджету (включаючи власні надходження бюджетних установ), які мають цільове спрямування;

2) видатки бюджету, що здійснюються за рахунок конкретно визначених надходжень спеціального фонду бюджету (у тому числі власних надходжень бюджетних установ);

3) кредитування бюджету (повернення кредитів до бюджету з визначенням цільового спрямування й надання кредитів з бюджету, що здійснюється за рахунок конкретно визначених надходжень спеціального фонду бюджету);

4) фінансування спеціального фонду бюджету [2].

Реалізація завдань щодо ефективного планування і використання коштів державного й місцевих бюджетів, особливо за умови дефіциту фінансових ресурсів, потребує застосування специфічних методів їхнього розподілу. М.М. Артус і Н.М. Хижа стверджують, що в Україні найширшого застосування набули такі методи: економічного аналізу, екстраполяції (коефіцієнтів), нормативний, балансовий (витратний) та програмно-цільовий [6]. При цьому, згідно із дослідженнями цих науковців, вихідним методом є метод економічного аналізу.

Особливістю застосування такого методу є „... використання системи показників, які всебічно характеризують господарську діяльність, а також вивчають причини зміни цих показників, виявлення і дослідження взаємозв'язку між ними з метою підвищення соціально-економічної ефективності” [7].

Г.І. Андреева та В.А. Андреева доводять, що економічний аналіз проводиться за сімома ознаками, а саме за: періодом досліджень, просторовою ознакою, ступенем охоплення об'єктів, характером дослідження, об'єктом управління, методикою ви-

вчення об'єктів та об'єктами (користувачами) [8].

Так, за періодом досліджень виділяють попередній аналіз (згідно з яким виявляються причинно-наслідкові зв'язки, які в майбутньому формуватимуть результативні ознаки) і ретроспективний аналіз (призначений для оцінки реалізації плану, виявлення невикористаних резервів, факторів впливу, недоліків тощо, після закінчення процесу виділення асигнувань).

За просторовою ознакою виділяють внутрішньогосподарський аналіз (вивчення діяльності досліджуваного підприємства або його структурного підрозділу), міжгосподарський аналіз (використовується для порівняння результатів діяльності або фінансування групи підприємств) і галузевий аналіз (аналіз діяльності галузей та підгалузей).

За ступенем охоплення суб'єктів виділяють комплексний аналіз (аналізуються усі показники діяльності з метою об'єктивного висновку щодо досягнутих результатів), цільовий аналіз (заснований на дослідженні окремих питань діяльності), суцільний аналіз (досліджуються усі об'єкти за визначеними показниками) і вибірковий аналіз (охоплює певну частину об'єктів дослідження й може здійснюватися за окремими показниками).

За характером дослідження виділяють техніко-економічний аналіз (досліджуються технічні та технологічні аспекти реалізації проекту), фінансово-економічний аналіз (аналіз фінансових показників результатів діяльності об'єкта дослідження), статистико-економічний аналіз (вивчаються загальні тенденції розвитку масові явища і процеси, призначений для загальної оцінки, визначення напрямів розвитку та контролю за досягненням запланованих результатів), і аудиторський чи бухгалтерський аналіз (експертна оцінка фінансового стану).

За об'єктами управління виділяють функціонально-вартісний аналіз (досліджуються процеси, споживчо-вартісні показники та способи їх реалізації), соціально-економічний аналіз (вивчаються соціально-економічні процеси господарської діяльності, які впливають на економічні результати), економіко-екологічний аналіз (досліджу-

ються економічні й екологічні процеси, а також витрати, пов'язані зі збереження та поліпшенням навколишнього середовища) і моніторинг (специфічний вид економічного аналізу, згідно з яким здійснюється постійне й безперервне дослідження реалізації процесу).

За методикою визначення об'єктів виділяють порівняльний аналіз (порівнюються звітні показники із запланованими показниками поточного року або звітними показниками минулих періодів), факторний аналіз (виявлення факторів, що впливають на приріст і рівень результативних показників), діагностичний аналіз (заснований на встановленні характеру порушень нормального перебігу економічних процесів на основі типових ознак, що властиві лише для даного порушення), маржинальний аналіз (оцінка й обґрунтування управлінських рішень на підставі визначення граничних значень величини) і детермінований аналіз (знаходяться функціональні взаємозв'язки між факторними та результативними показниками).

За об'єктами виділяють внутрішній аналіз (проводиться безпосередньо на об'єкті дослідження з метою забезпечення управління його діяльністю) і зовнішній (проводиться на основі усіх видів звітності вищестоящими органами або сторонніми експертами).

Наступна група методів які використовуються при плануванні напрямів і обсягів видатків чи надходжень державного й місцевих бюджетів, є методи екстраполяції. Вони „... ґрунтуються на поширенні минулих і справжніх тенденцій, закономірностей, зв'язків на майбутній розвиток об'єкта прогнозування.

Головною метою методів екстраполяції є визначення стану, в якому в майбутньому може опинитися об'єкт, якщо його розвиток здійснюватиметься з тією ж швидкістю або прискоренням, що і в минулому. Методи екстраполяції досить широко застосовуються на практиці, оскільки вони прості, дешеві, й не вимагають для розрахунків великої статистичної бази.

Використання методів екстраполяції передбачає два припущення: а) основні фактори, тенденції минулого збережуть свій прояв

у майбутньому; б) досліджуване явище розвивається по плавній траєкторії, яку можна виразити, описати математично” [9].

Ще одним методом при плануванні доходів і видатків є нормативний. Г.Г. Кірейцев вважає, що цей метод один із найпростіших для реалізації, а його суть полягає в розрахунку обсягу витрат та потреби в ресурсах

$$\boxed{\text{Норма чи норматив}} \times \boxed{\text{Об'ємний показник}} = \boxed{\text{Плановий показник}}$$

Рис. 1. Схема нормативного методу фінансового планування

Джерело: Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Г.Г. Кірейцев. – Житомир: ЖІТІ, 2001. – 440 с.

Однак використання лише одного цього методу при плануванні не є досконалим, оскільки встановлені нормативи (особливо у сферах охорони здоров'я, освіти, соціального захисту та соціального забезпечення) потребують постійного перегляду й уточнення. Крім того, вадою нормативного методу планування вважають брак узгодженості бюджетних зобов'язань, зумовлених нормативами, з реальними можливостями бюджетної системи щодо фінансування відповідних витрат [11].

Балансовий метод необхідний для забезпечення пропорційності та координації в розвитку різних продуктів, виробництв, галузей, територій і національного господарства в цілому. Суть кожного балансу – в забезпеченні кількісної відповідності між ресурсами й потребами, господарськими заходами і очікуваними результатами. Використання цього методу передбачає відповідність видатків джерелам їхнього покриття, ув'язує всі розділи фінансового планування, в результаті чого досягається збалансованість плану (ув'язка доходів і видатків) [12].

Донедавна цей метод використовувався саме при плануванні й розподілі державного і місцевого бюджетів Державною казначейською службою України. Проте починаючи

множенням норми витрат ресурсів на запланований обсяг економічного показника (реалізація, випуск продукції) [10].

Маючи норму (норматив) і об'ємний показник, можна легко розрахувати плановий показник. Схематично розрахунок необхідного обсягу фінансування наведено на рисунку 1.

з 2002 року, з цією метою застосовується програмно-цільовий метод.

Відповідно до Бюджетного кодексу України програмно-цільовий метод – це метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу [2].

Більшість науковців, досліджуючи програмно-цільовий метод, наголошують, що використання його має суттєві переваги над балансовим методом. Так, А.Г. Охламов і О.В. Голинська стверджують, що „... цей метод є інструментом, який забезпечує результативне управління місцевими бюджетами. Цей метод орієнтований на комплексне вирішення питань і досягнення довгострокових цілей. Тобто в обов'язковому порядку даний інструмент передбачає взаємозв'язок між витраченим бюджетним ресурсом та одержаним від цього соціальним і економічним ефектами” [13].

Згідно з дослідженнями цих науковців існують дев'ять переваг програмно-цільового методу над іншими методами планування й розподілу бюджетних витрат (табл.).

Основні можливості інструментарію програмно-цільового методу

Можливості інструментарію програмно-цільового методу	Можливості інструментарію інших методів бюджетного планування (балансовий, нормативний тощо)
Можливість формування бюджету на кілька років, що сприяє реалізації довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку	Формування бюджету можливе лише на один рік, що може забезпечити лише виконання тактичних бюджетних цілей
Планування видатків здійснюється на основі визначених пріоритетів бюджетної політики, що в свою чергу визначена на основі стратегії соціально-економічного розвитку	Планування здійснюється на підставі екстенсивного приросту видатків з урахуванням додаткового екстенсивного приросту і без аналізу якості послуг, що постійно зростають у ціні

Бюджет формується у розрізі бюджетних програм, які відображають результативність від здійснених витрат бюджетного ресурсу, що забезпечує прозорість для пересічних членів громади	Бюджет формується за функціями (за галузевою ознакою), лише у розрізі обсягів витрат, що не сприяє доступності та розумінню такого бюджету пересічними громадянами
Бюджетні видатки мають цільове спрямування в сенсі досягнення конкретного соціально-економічного ефекту, при цьому мережа та штати бюджетних установ змінюються відповідно до встановлених цілей (оптимізуються)	Видатки спрямовуються на утримання мережі та штатів бюджетних установ, перегляд і оптимізація яких відбувається рідко, виключно за командою "згори", незважаючи на ступінь успішності у виконанні ними встановлених соціально-економічних цілей
Крім порівняння планових та фактичних видатків, аналізу цільового використання коштів, здійснюється оцінка результативності бюджетних програм	Оцінка виконання бюджету здійснюється лише порівнянням екстенсивованих планових та фактичних видатків, аналізом цільового спрямування коштів
Персональна відповідальність керівників установ та організацій за досягнення встановлених бюджетною програмою цілей і результати діяльності установи	Номінальна відповідальність, або її відсутність, за результативність витраченого бюджетного ресурсу, співвідношення вартості та якості бюджетних послуг, що надаються
Нівелювання більшості захищених статей видатків, при плануванні видатків враховуються лише ефективні бюджетні програми і всі видатки на їх здійснення є важливими	Наявність захищених статей видатків бюджету, що означає першочерговість їх фінансування та неможливість скорочення
Застосування системи постійного моніторингу та періодичної оцінки бюджетних видатків	Відсутність ефективної системи моніторингу та оцінки бюджетних видатків
Запровадження процедури удосконалення або зупинення бюджетної програми у разі визнання її неефективною	Відсутність механізму зупинення фінансування у результаті встановлення факту неефективного використання коштів

*Джерело: [15].

Аналогічні дослідження проведено О. Редькіним і С. Михайленко. Вони зазначають, що „... бюджет, складений за програмно-цільовим методом, суттєво відрізняється від постатейного складання, оскільки основною рисою програмно-цільового методу фінансування є зосередження уваги на результатах, яких необхідно досягти, а вже потім ставиться питання про те, які ресурси необхідно використати для їх досягнення” [15].

Проте помилковим є твердження, що застосовуючи програмно-цільовий метод не використовуються й інші методи планування. Так, „... для розрахунку окремих статей бюджетних витрат за економічною класифікацією використовується нормативний метод, що ґрунтується на узагальнених (наприклад щодо чисельності населення) або деталізованих нормативах (наприклад, посадкові оклади або пільги окремим категоріям згідно із законодавством).

За допомогою методу екстраполяції розраховується прогноз доходів і витрат на плановий або прогнозні бюджетні періоди на основі оцінки динаміки бюджетних показників (з урахуванням факторів потенційного впливу, таких як прогноз коливання цін на енергоресурси тощо).

Балансовий метод є методом кошторисного планування, тому він головний при поста-

тейному бюджетуванні. За його допомогою встановлюється тотожність між джерелами фінансування та обсягами і напрямками використання бюджетних коштів” [14].

Враховуючи зазначене можна стверджувати, що в основі розрахунків бюджетування надходжень та видатків для казначейського обслуговування аграрних підприємств використовується програмно-цільовий метод планування. При цьому у розрахунках застосовуються й інші методи, а сам процес прогнозування та планування умовно можна поділити на п'ять етапів. Схематично взаємозв'язок різних методів планування і прогнозування показано на рисунку 2.

Так, на першому етапі використовують загальноекономічні методи прогнозування та планування. При цьому оцінюють динаміку виділення асигнувань аграрних підприємств і організацій за рахунок коштів державного й місцевого бюджетів, напрями їх використання, кількість аграрних підприємств та організацій, що одержали фінансування, обсяги надходжень до спеціального фонду, вихідні результати тощо. Крім того, на цьому етапі проводиться моніторинг виконання завдань, поставлених як перед аграрними підприємствами й установами, так і перед Державною казначейською службою України.

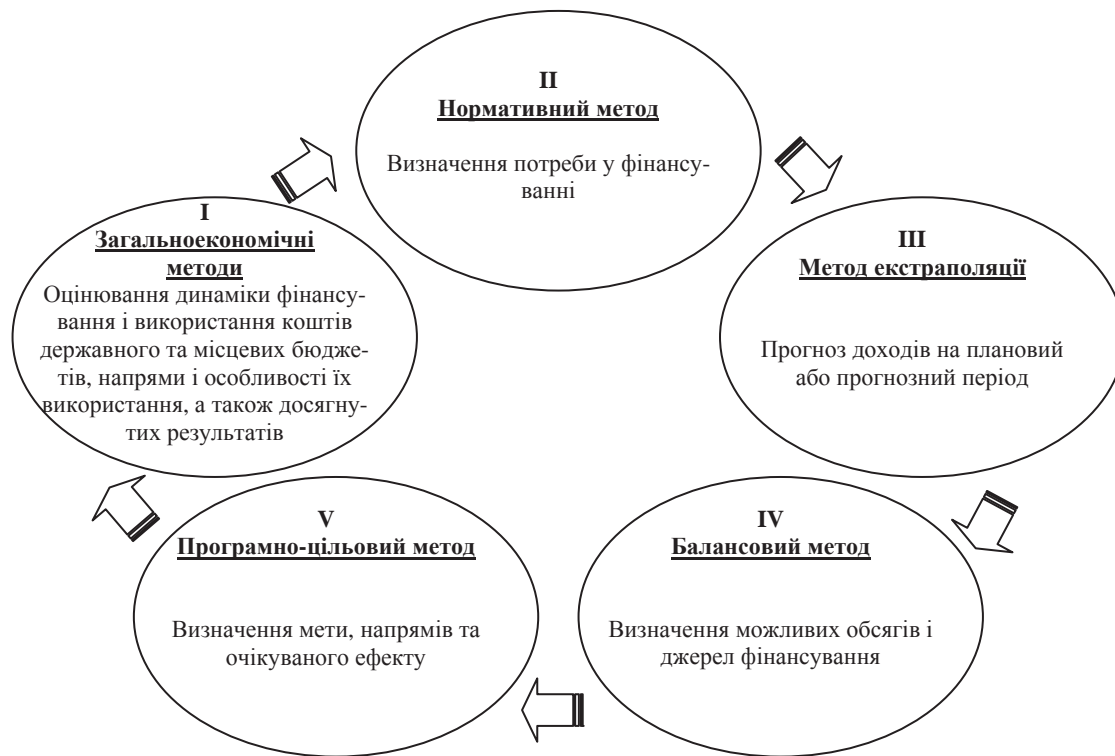

Рис. 2. Взаємозв'язок методів планування та прогнозування витрат державного і місцевих бюджетів

Джерело: Власні дослідження.

На другому етапі за допомогою нормативного методу визначають потребу в обсягах бюджетних асигнувань для аграрних підприємств і організацій. Існуюча система норм та нормативів дає змогу визначити потребу цих підприємств у заробітній платі, необхідних основних засобах і коштах на їхній поточний та капітальний ремонт, необхідних обсягів поточних витрат тощо. Так, згідно із дослідженнями Державної служби з охорони прав на сорти рослин нормативні виробничі витрати на 100 сортодослідів пшениці м'якої озимої з проведення польової експертизи на придатність до поширення становлять 36,8 тис. грн, з яких понад 67% – це заробітна плата з нарахуваннями [16]. Крім витрат з оплати праці, для проведення такої експертизи необхідно також понести витрати, пов'язані з внесенням органічних і мінеральних добрив, придбанням пального, засобів захисту, ремонту машин та механізмів й ін.

На третьому етапі за допомогою методів екстраполяції прогнозують потребу в обсягах бюджетних асигнувань аграрних підприємств і установ на плановий період. При

цьому беруть до уваги розрахунки обсягів фінансування, проведені на I й II етапах.

Четвертий етап пов'язаний із розрахунком можливих обсягів забезпечення потреби у бюджетних асигнуваннях аграрних підприємств і установ з урахуванням обсягів надходжень до державного й місцевих бюджетів. Так, плануючи витрати, необхідно брати до уваги не лише потреби бюджетної сфери аграрної економіки, а й видатки, пов'язані з реалізацією державних завдань і пріоритетів у цій галузі.

На п'ятому етапі планування та прогнозування за допомогою програмно-цільового методу формулюють мету й завдання виконання програм, обсяги видатків, розрахунки яких проведено на четвертому етапі, визначають об'єкти та суб'єкти фінансування, розраховують макроекономічний ефект від реалізації завдань і здійснюють безпосереднє виділення бюджетних асигнувань аграрних підприємств та організацій через систему Державної казначейської служби України.

Висновки. Відповідно до Бюджетного кодексу України в основі розрахунків бюджетування надходжень і видатків для каз-

начейського обслуговування аграрних підприємств використовується програмно-цільовий метод планування. При цьому в розрахунках застосовуються й інші методи, а сам процес прогнозування та планування закінчується безпосереднім виділенням бюджетних асигнувань аграрним підприємствам і організаціям через систему Державної

казначейської служби України, яка створює всі умови, щоб діяльність сільськогосподарських товаровиробників із задоволення життєво важливих потреб людства здійснювалася згідно зі схваленими суспільством нормами, правилами, що оформлено в закони, укази, постанови й інструкції.

Список використаних джерел

1. Наказ Міністерства фінансів України „Про затвердження Порядку відкриття та закриття рахунків у національній валюті в органах Державної казначейської служби України” від 22.06.2012 № 758 // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1206-12>.
2. Бюджетний кодекс України // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456%D0%B0-17/paran111#n111>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ” від 28 лютого 2002 р. № 228 - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-%D0%BF>.
4. *Джога Р.Т.* Бухгалтерський облік у бюджетних установах / Р.Т. Джога, С.В. Свірко, Л.М. Сінельник: підруч.; за заг. ред. проф. Р.Т. Джоги. - К.: КНЕУ, 2003. - 484 с.
5. *Юрій С.І.* Казначейська система / С.І. Юрій, В.І. Стоян, О.С. Даневич: підруч. - 2-ге вид., змін. і доп. - Тернопіль: Карт-бланш, 2006.- 818 с.
6. *Артус М.М.* Бюджетна система України / М.М. Артус, Н.М. Хижа: навч. посіб. - К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. - 220 с.
7. *Демченко Т.А.* Методи економічного аналізу та їх особливості / Т.А. Демченко, Н.О. Лисенко // Актуальні проблеми економіки. Науковий економічний журнал. - 2011. - № 2 (116) - 316 с.
8. Організація і методика економічного аналізу: навч. посіб. / автори і уклад. Г.І. Андрєєва, В.А. Андрєєва. - Суми: ДВНЗ „УАБС НБУ”, 2009. - 354 с.
9. *Громова Н.М.* Основы экономического прогнозирования: учеб. пособие / Н.М. Громова, Н.И. Громова. - М.: "Академия естествознания", 2006. - 212 с.
10. *Кірейцев Г.Г.* Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Г.Г. Кірейцев. - Житомир: ЖІТІ, 2001. - 440 с.
11. Бюджетна система : підруч. / за наук. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. - К: Центр навч. літератури; Тернопіль : Економічна думка, 2012. - 872 с.
12. Фінанси: навч. посіб. / [В.С. Загорський, О.Д. Вовчак, І.Г. Благун, І.Р. Чуй] - 2-ге вид., стер. - К.: Знання, 2008. - 248 с.
13. Бюджетна політика та бюджетне планування в умовах прогновної невизначеності: регіональний рівень: наук.-метод. розробка / А.Г. Охламов, О.В. Голинська. - К.: НАДУ, 2011 - 48 с.
14. Планування місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу: навч. посіб. / [під заг. ред. І. Ф. Щербини]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи», USAID. - К., 2011. - 108 с.
15. *Редькін О.* Проблемні питання застосування програмно-цільового методу при виконанні бюджетних програм / О. Редькін, С. Михайленко // Економіст. - 2010. - № 10 (288). - С.30-33.
16. Рекомендації щодо визначення нормативних бюджетних витрат на проведення експертизи сортів рослин у закладах експертизи Державної системи охорони прав на сорти рослин : науково-виробниче видання / П.Т. Саблук, В.В. Вовкодав, О.М. Гончар та ін. - К.: „Алефа”, 2006 - 68 с.
17. Achieving Ukraine's Agricultural Potential / Stimulating Agricultural Growth and Improving Rural Life. - Washington D.C. : World Bank, OECD, 2004. - 198 p.
18. Agricultural Enterprises in transition: parallels and divergences in Eastern Germany, Poland and Hungary / ed. By L/ Hinners-Tobragel, J. Heirich.- Kiel : Wiss. - Verl. Vauk, 2002. - 421 p.
19. *Carthy E.Y., Perreault W.D.* Basic Marketing, 9th ed. - JRWIN. - 1989. - 749 p.
20. *Kevin Kimle, Marvin Hayenga.* Agricultural Input and Processing Industries. Department of Economics Iowa State University, April. 1992.
21. *Kidd George L., William Teweles and Co.* Restructuring the International Seed and Biotechnology Industries. Seed World, May 1987.

Стаття надійшла до редакції 07.05.2013 р.

*